

A szemészet professzorasszonya

A szemészet professzorasszonya, Radnóti Magda nyugalmazott egyetemi tanár, állami díjas akadémikus 1989. február 6-án elment, 78 éves korában meghalt Budapesten.

Vicsápapátiban (ma Csehszlovákia) született, 1911-ben. Budapesten és Pécsen tanult. Tudományos munkát 1933-tól kezdve végezte. Entz professzor intézetében, majd egy évet Bécsben töltött. Ezután a hőmezővársárhelyi születésű Imre professzor mellett, az Állami Szemkórházban dolgozott. Innen a budapesti I. Sz. Szemklinikára került, ahol végigjárta az egyetemi beosztás minden lépcsőfokát. A szegedi tudományegyetemre tanszékvezető egyetemi tanárrá és klinikaigazgatóvá 1950-ben nevezték ki. Itteni munkássága során korszerűsítette a szemklinikai munkáját, és megindította a klinika újjáépítését folyó harcot. Szegeden Ditrői Gábor professzort követte.

Tudományos munkássága elsősorban a szemészeti patológiára terjedt ki, de szaktudománya számos más területen is kiváló eredményeket ért el. Mintegy 300 szakcikket közölt és kilenc könyvet írt. A Szembetegek

atlasza c. munkája több nyelven megjelent, és ábráit az amerikai monográfiák is átvették.

A szemorvosok közül ő lett elsőként hazánkban az orvostudományok doktora (1952). Számos hazai és nemzetközi tudományos szervezetnek volt vezetője, tisztségviselője, sok kitüntetés tulajdonosa.

Ó az első nő, akit tagjai sorába fogadott az MTA (1961), az első nő, aki egyetemi tanár lett hazai orvosegyetemen, az első nő, aki megszerezte Magyarországon az orvosprofesszori címet, az első nő, aki tudományos munkásságáért Állami Dípat kapott. Az európai szemészeti tudomány legmagasabb díját, a Helmholtz-aránydíjat, a Helmholtz-aránydíjat 1980-ban kapta meg. Tevékenységének, következetes szervezőképességének köszönhető, hogy 1972-ben az I. Sz. Szemészeti Klinika a budapesti Illés utcából a Tömör utcai új, korszerű épületbe költözött.

Az ország határain túl is, csakúgy, mint idehaza megbecsülést és rangot szerzett a magyar szemészetnek. Szeged tudományos múltjába is beírta nevét, ha rövid időre is a szemészet professzorasszonya.

B. J.

A békemozgalom feladatai

Az Országos Béketanács legutóbbi fórumain elhangzott — a magyar békemozgalom jövőjét érintő — javaslatok megvitatása, a békemozgalom előtt álló feladatok kidolgozása céljából holnap, február 9-én 14 órakor a Hazafias Népfront Szeged városi bizottsága székházában (Vörösmarty tér 3. szám) nyilvános fórumot tartanak. Javaslatokat, véleményeket várnak a békemozgalom jövőjének formálásáról, egy új típusú együttműködés kialakításáról.

Osztrák tévéfilm

Ma este 19.30 órai kezdettel az újszegedi Forrás üdülőben az osztrák tévé Romániáról készült filmjét is bemutatják annak a vitaestnek a keretében, melyen a falurendezésről, a nemzeti kisebbségekről és az Erdélyből eltávozottakról lesz szó.

Népszavazás az ügyeletről?

A legutóbbi tanácsülésen többek között Papp István interpellált. Elmondta: Dorozsma polgárai ellenzik, hogy a városrészt a szegedi éjszakai központi körzeti orvosi ügyelethez kapcsolják. Vajon miért vannak ellene a Szeged környező községekben már ellenállás nélkül bevezetett központi ügyelethez? A kérdés válaszát mentem „ki” Dorozsmára.

Volt egy gyanúm. A peremkörzeten lakóknak valószínűleg fogalmuk sincs, milyen „merényletre” készülnek az egészségügy helyi irányítói.

Az orvosi rendelő várója látszott a legalkalmasabb terepre a közvélemény-kutatáshoz. Vártak eleget a délutáni rendelésen. Közéjük ültem, s faggatóztam: ki mit tud a központi ügyeletről? Csokorba kötve a következő vélemények summázhatók.

Kérdéztettem közül néhányan az újságból — a már említett tanácsülés tudósításából — értesültek arról, hogy Dorozsma lakóinak képviselőiben, tanács-tagjuk ellenzi a központi ügyelethez. S mindannyian úgy vélték, hogy nem ok nélkül tette ezt képviselőjük. Egvébiránt, beszélgető-partnereim többségének fogalma sem volt, mi az a központi körzeti ügyelet.

Egy fiatalember tudott ugyan valamit, csak hát nem a valódit. Beszélte ki helyezett, jól felszerelt mentőautóról, átképzett körzeti orvosokról, meg arról, hogy ha már úgy lenne, ahogyan még nincs, akkor önéki bizony nem kellett volna Szegedre mennie EKG-vizsgálatra.

Megint mások a telefonok hiányát emlegették. Néhányan viszont attól rettegnek, hogy már az orvost is elviszik Dorozsmáról. Egyesek úgy hiszik, majd a hátukon kell vinniük a beteget Szegedre. Az ösztintek bevallják, fogalmuk sincs az egészről, csak annyit tudnak, változás készül, s ezt a változást ők nem ismerik. Néhányan vannak csupán — akiket a körzeti orvosok felvilágosítottak —, mi hasznuk származna az egészből.

Egyszóval káosz a fejekben és a lelkekben, pedig hát az ember semmitől sem retteg jobban, mint a hirtelen rosszullettől, és senkit mást nem szeretne ilyenkor maga mellett tudni a valaha istenként tisztelt orvosnál. Csoda-e, ha a bizonytalanság rettegése, a rettegetés a biztos múlt iránti ragaszkodással, a bizonytalan jövőtől való félelemmé lett a dorozsmaiak körében.

*

Információkért Németh Gizellához, a rendelőintézet igazgató főorvosához mentem, és kértem, mondja el, mi is az éjszakai központi körzeti orvosi ügyelet?

— Amikor a körzeti rendelő bezárnak, akkor kezdi meg munkáját az éjszakai központi körzeti orvosi ügyelet. A Hunyadi János sugárúti rendelőben délután fél 6-tól reggel fél 8-ig három orvos — hétvégeken kilenc — látja el a sürgős orvosi eseteket. Egyikőjük a rendelőben fogadja a betegeket, a másik kettő a gépkocsikkal hívásra házhoz

megy. Ezt a központi rendszert terjesztették ki fokozatosan a Szeged környéki községekre is.

— Dorozsmára miért csak most gondoltak?

— A feltételek határozták meg, hogy hány embert bír felvállalni éjszakánként és hétvégeken a központi ügyelet. Az elmúlt évben bővült a gépkocsialományunk, és a meglévőhöz még egy URH adó-vevővel, valamint életmentő készülékekkel felszerelt terepjáró autót kaptunk. Változás még, hogy korábban kezdeti nehézségek miatt a „műszakot”, mert a felnőtt ideggyógyászati elköltözése óta időt nyertünk, hiszen nem kell megvárunk, amíg e nappali szakrendelés befejező munkáját. Ez év második hónapjára tudtunk tehát olyan körülményeket teremteni, amelyek lehetővé tennék Dorozsma központi ügyelethez kapcsolását is.

— A dorozsmaiak a felvilágosítás, illetve tájékoztatás elmaradása miatt a többi között attól is félnak, hogy a központi ügyelethez kapcsolással egyszerűen elveszik tőlük a körzeti orvosait. Tartanak attól is, hogy ez a lépés gátja lesz a Szegedtől tervezett különválásuknak.

— Egyik dologhoz sincs köze az orvosi ügyelethez. Továbbra is a most ott dolgozó négy körzeti orvos látja el őket napközben, a szokásos rendelési időben. A központi körzeti ügyelet csak éjszakai, illetve hétvégi sürgős esetekre vonatkozik, amikor is az eddigi szokástól eltérően nem a dorozsmai körzeti orvosok tartanak éjszakai készenlétet. A Szegedtől való elszakadást pedig végképp nem befolyásolja, hogy milyen az orvosi ügyeleti rendszer.

— Az elmaradt tájékoztatást pótland, kérem, mondja el, miért lenne jobb — ha jobb — a betegek számára ez az új fajta ügyeleti rendszer?

— Lényegesen biztonságosabb. Mint már mondtam, két ügyeleti gépkocsink van. A hívást követő néhány perc múlva a helyszínre tudnak érni az orvosok. A központból — a kocsi bárhol vannak is — az URH-val utolérhető és

az újabb címre irányíthatók. A kocsi életmentő készülékkel felszerelték, tehát az ezzel érkező orvos pillanatok alatt — életveszélyes helyzetben is — segíteni tud.

— Az eddigi készenlétet a dorozsmai körzeti orvosok valamelyike látta el. De ha például gyors egymásutánban két beteghez hívták, akkor órák is eltelhettek, míg a harmadik beteghez eljutott.

— Sokan attól rettegnek, hogy nem tudnak honnan telefonálni, és így reménytelenül távoli a szegedi segítség.

— Tudomásom szerint Dorozsmán hat nyilvános telefon van, és két vagy három üzemi telephely, éjszakai portaszolgálat, telefonkészülékkel.

— Mi történik, ha a dorozsmaiak nem mondanak?

— Ha az itt lakók nemmel szavaznak, akkor nem vezetjük be az éjszakai központi körzeti ügyeletet. De felelősséget sem vállalhatunk a biztonságosabb, a korszerűbb orvosi segítség elutasítása esetén. Az emberi jogok teljes tiszteletben tartása mellett is azt kell mondjam: szakmai kérdésekben engedjessék meg, hogy szakemberek dönthessenek, a betegek érdekeit szem előtt tartva, egy jobb megoldás mellett. Egyébiránt az egészségügyi miniszter 1984-es rendelete írja elő számunkra, hogy a városokban, illetve környező községekben a központi ügyeleti rendszert ki kell alakítani, mégpedig a korszerű ellátás érdekében.

— Magam nem hiszem, hogy ez ügyben népszavazással lehetne dönteni. Mégpedig azért nem, mert a dorozsmai polgárok csak akkor tudnak felelősséggel határozni, ha a választható megoldások mindegyikéről kellő ismereteik vannak. Ismereteik pedig nincsenek, hiszen egy újságikkal az apró részletekre is kiterjedő ismertetésre nem vállalkozhat. Mi a megoldás?

— Magam, az ott dolgozó körzeti orvosokkal együtt részt vennék egy olyan lakossági fórumon, ahol lehetőséget kapunk a központi ügyeleti rendszerrel kapcsolatos részletes tájékoztatásra.

Kalocsai Katalin

Cikkünk visszhangja

Indignált hangú levelet kaptott szerkesztőségünk, melynek írója a pusztaszeri vb-titkár, Vinnai Gyula. Egy húszsoros szösszenetre reagált, melynek címe: A falu orgonája. Többek között ezt írja.

Felháborodást váltott ki, hogy a cikk írója egyoldalúan kiragadott példával igyekszik bemutatni a központi pedagógusok helyzetét. Növelte az ellenérzéseket az a tény, hogy községünkben kiemelt támogatásban részesülnek a pedagógusok. Meggyőződésem, hogy a cikkben fellelhető szintnél jobb a pedagógusok elismerésére. A nevelők fizetése átlaga 7001 forint. A cikkben felhozott egyedi eset sértő a központi tanács testületére nézve. Ezúttal ajánlom fel — amennyiben az érintett pedagógusnak központi — oktatáshoz, művelődéshez van szüksége az orgonára —, hogy a központi tanács az általános iskolának vagy a művelődési háznak vásárol meg megfelelő hangszert. A cikk alapvető problémájának azt tartom, hogy megalapozatlanul keveri a magánügyet a köz-

ügynek számító valóság problémákkal.

Vinnai Gyula

Kedves Vinnai Gyula, újra elővettem annak a pusztaszeri pedagógusnak a levelét, aki kérésével megírtta szerkesztőségünknek. Most sem mondatok mást, cseppet sem magánügyről van szó. Mit is ír a tanár úr? „30 évig volt itt egy kis népi zenekarunk. A lakásrenoválás miatt el kellett adnom a villanyorgonát. Így megszűnt a zenekar. Most újra szeretném összehozni az együttest. Valamikor a falu rendezvényein mindig mi zenéltünk.” A fenti sorokból az is ki derül, hogy nem öns céljaira akarja használni az orgonát a tanár úr.

Ami pedig a szösszenetet illeti, eszem ágában sem volt eszeleni a központi pedagógusok helyzetét, pláne nem a pusztaszeriekét! Csúpn arról van szó, hogy ha a községnek valóban szüksége lenne egy népi zenekarra — ilyen pénzüke időben — a köz, a kultúrát mecénáló erő hálta tudnának segíteni.

Bodzsár Erzsébet

Zenei naptár

Chopin és Mendelssohn a színházban

A hangversenyt a vendégeknek kijáró tiszteletteljes várakozás, és az a remény előzte meg, hogy az Eliahu Inbal keze alatt nemrégiben (Budapesten) fenomenálisan szerepelt együttes nálunk is emlékeztetést alakít. Reményeink azonban csak részben valósultak meg. Chopin zongoraversenyeiről mindenki tudja, hogy a szólóhangszer abszolút uralmára épülnek, így nem volt meglepetés, hogy az e-moll koncert bevezetésében Kovács János a Budapesti Filharmonia Társaság zenekarának élén a témák kifejtése terén nem törekedett különösebb plaszticitásra. A várakozás tehát fokozott súllyal toldott a szólista belépése felé. Bár a hangversenymester a darab felhangzása előtt szorgos igyekezettel kísérlete az együttest a zongorához illeszkedő hangolásra bírni, a divergencia mégis feltűnő maradt, és ez minden bizonytalanságot megalapozó epizóddá emelkedett. Baranyai Lászlót. Nyilván ennek tudható be, hogy az első tétel biztonsági grafikonja csak az utolsó harmadra érte el a megnyugtató szintet, az önéletrajzi muzsikálás ideje csak később következett el. Pedig az előleg: a mellék-

téma világszép dallamának rajza, a benne rejlő költői üzenet ihletett hirdetésé rögtön meggyőzőt mindenkit, hogy Baranyai László — akit közönsége mindig a hazatérő számára tartogatott szeretettel fogad — felkent szöszölője a chopini világnak. A románc fellépő „h-gisz” hangzata ismét hangolási nézetkülönbségek tanújele, volt, de most már nem zavarta meg zongoristánkat abban, hogy kifejtse Chopin bölcsődalszerű líráját, meg azt, hogy ez a zene még feltétlen hisz önnön hatalmában, maguserejében. A kulisszává csitított operazenekar érzékenyen vett részt ebben a folyamatban, s a tétel végére a zongora tercével satírozott dallamfoltok szerves egységgé álltak össze. A harmadik tétel rondótémája számomra kisestülstilizálnak hatott, a húszéves, hazájától búcsúzó Frederic tán elevenebben érezte népe zenéjének ritmuserejét, de a második epizód ismét meggyőzőt arról, hogy átgondolt építkezés tanúi vagyunk. Baranyai művészete — furcsa módon — a két ráadásban fénytelt fel abszolút töretlenül: a chopini cisz-moll etűd elegáns pergésében, és Schumann Miért? című da-

rabjának, ahol színezékének és dallamalakító képességének elbűvölő bizonyosságát adta.

Mendelssohn Skót szimfóniája Verdi búcsújával és Wagner Bolygó hollandijával nagyjából egy időben keletkezett. A három szerző által képviselt romantika nyilván alapvetően más megjelenési formája a közös ideálnak, és közülük éppen Mendelssohn az, aki a költői formákban álmódzó abszolút kultúremler varázsművegének fénytörésén át látta világot, mégis úgy éreztem, hogy Kovács János megfogalmazása a kelleténél jobban szobába zárja, megzabolozza ezt a zenét, túlfélétt gondja nem engedi szabad levegőre, pedig a mendelssohni tündérek, regehősök és álmok mégiscsak falak nélküli térben — habár mesétájon — érzik igazán otthon magukat. Dirigensünk tudja a darabot, sajátos csuklómozgással, és kigyózza hajlékony bal kézzel gondot visel minden belépésre, ritmus- és melodialeakzatra; a lassú bevezetés szépszínű, szabadon éneklő vonósdallamai jó reményekre jogosítottak, az előtérbe került brácsák tömör magot adtak a vonóhangzásnak, a zárótétel króuzusi gazdagságát kellő változatossággal tálták, az ábrázolt világ teltségéhez azonban olykor több súlyt, valóságos nyomatókót vártam volna — a zárórész például akkor nem kedélyes ringással, hanem evilágra való igazi A-dúr ragyogással zárult volna. Persze ez tánc csak neveltetés és az ebből származó megközelítésmód dolga, és az is igaz, hogy az immár meglévő hangvető mennyezet ellenére a fafúvós hangzás most is gyakran elveszledik a térben, kivált, ha nem ünnepi, hanem csak hétköznapi meggyőződések születtek.

Meszlényi László

HNF-vita

Meghalt Csajtai Miklós

Szomorúan tudatjuk, hogy Csajtai Miklós, a Csongrád Megyei Köjál egészségnevelési osztályának vezetője 1989. január 28-án rövid, súlyos betegség után, életének 60. évében elhunyt. Békés megyéből származott, itt töltötte gyerekkorát. Egyetemi diplomáját 1953-ban szerezte Szegeden a SZOTE Gyógyszerésztudományi Karán. Az egyetemi évek után Békés megyében gyógyszerészként, majd szakfelügyelőként dolgozott.

1973-ban a SZOTE Szervezetési Intézet tanársegédje, majd adjunktusa. Az oktatói munkán kívül aktív tudományos tevékenységet fejtett ki, melynek eredményét számtalan tudományos előadás és közlemény jelezte. Kandidátusi értekezését 1980-ban védte meg.

A köjál egészségnevelési osztálya élére 1981-ben nevezték ki. Munkásságának elismeréseként 1985-ben címzetes főiskolai tanár lett. Élete tartalmas és gazdag volt, eredményesen szolgált az egészségügy fejlődéséért. Az egészségnevelés terén elért eredményeit ország-szerre elismerték.

A MOTESZ és a Magyar Gyógyszerészi Társaság vezetőségi tagjaként éppolyan lelkes munkát végzett, mint a néprfrontban és a Vöröskeresztben, melynek vezetőségi tagja volt.

Csongrád Megyei Tanács V. B. egészségügyi osztálya, Csongrád Megyei Köjál

Csajtai Miklóstól 1989. február 9-én, 11 órakor búcsúztunk a Belvárosi temető ravatalozójában.

A Hazafias Népfront megújulása és feladatai című vitaanyag feldolgozása és véleményezése során ma délután öt órakor a Tarján

I. és IV. körzeti bizottsága a Csongor téri párházban várja az érdeklődőket és az elképzeléseiket kifejtetni óhajtókat.